

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
"02" 2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
"02" 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ”

Ступінь вищої освіти - **магістр**

Галузь знань D „Бізнес, адміністрування та право”

Спеціальність D2 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

Освітньо-наукова програма „Публічні фінанси”

Кафедра ФІНАНСІВ ім. С. ЮРІЯ

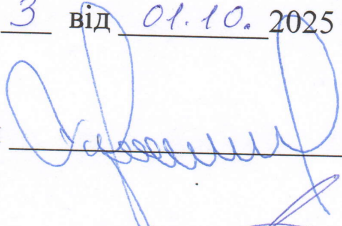
Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття	ІРС (год)	Тренінг (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	I	II	32	14	5	4	95	150	II

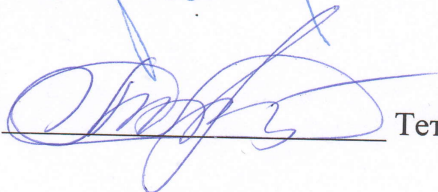
2.10.2025

Тернопіль – 2025

Робочу програму склала к.е.н., доц. Світлана САВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
протокол № 3 від 01.10. 2025 р.

Зав. кафедри Андрій КРИСОВАТИЙ

Гарант ОНП Тетяна КІЗИМА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ”

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ “ МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ”

Дисципліна – Макрофінансовий ризик-менеджмент	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Освітньо-наукова програма “Публічні фінанси”	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> Практичні заняття <i>Денна – 14 год.</i>
Загальна кількість годин - 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 95 год.</i> Індивідуальна робота: 5 год.; тренінг – 4 год.
		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни “Макрофінансовий ризик-менеджмент” є ґрунтовне засвоєння студентами основних принципів організації та функціонування макрофінансового ризик-менеджменту.

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на ґрунтовне засвоєння студентами основних принципів управління фінансовими ризиками на макрорівні. Ця дисципліна відноситься до спеціальних економічних наук, які формують фаховий світогляд майбутніх фінансистів. Курс “Макрофінансовий ризик-менеджмент” охоплює характеристику еволюції системи управління фінансовими ризиками на макрорівні в розвинутих демократичних країнах, опис основних фінансових ризиків у сфері публічних фінансів, застосування їх оцінки для ефективного розподілу та використання фінансових

ресурсів держави в контексті прийняття ефективних управлінських рішень. Названий курс забезпечує формування висококваліфікованих фахівців фінансової сфери.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Головним завданням дисципліни є вивчення студентами теоретичних та практичних аспектів організації та функціонування макрофінансового ризик-менеджменту. Оволодіння цим курсом повинно виробляти у студентів навички практичного застосування прийомів та методів здійснення управління фінансовими ризиками на макрорівні.

Завдання вивчення дисципліни “Макрофінансовий ризик-менеджмент”:

- вивчення теоретико-правових засад та принципів макрофінансового ризик-менеджменту;
- дослідження методологічних основ управління фінансовими ризиками у сфері публічних фінансів;
- розкриття особливостей проведення оцінки фінансових ризиків на макрорівні та їхні переваги для ефективного розподілу та використання фінансових ресурсів держави в контексті прийняття ефективних управлінських рішень;
- окреслення стратегічних напрямів в управлінні фінансовими ризиками у сфері публічних фінансів;
- вивчення методичних прийомів макрофінансового ризик-менеджменту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ”

Змістовий модуль 1. “Теоретичні засади макрофінансового ризик-менеджменту”

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи макрофінансового ризик-менеджменту

Сутність поняття фінансових ризиків, передумови їх виникнення. Сучасні концепції функціонування фінансових ризиків на макрорівні. Класифікація фінансових ризиків держави. Основні фактори фінансових ризиків. Фінансові ризики в контексті забезпечення фінансової безпеки держави.

Фінансові ризики держави, їх місце у макрофінансовому середовищі.

Макрофінансовий ризик-менеджмент: поняття, необхідність та роль, його місце в сфері управління публічними фінансами. Об’єкти та суб’єкти ризик-менеджменту на макрорівні. Мета та завдання макрофінансового ризик-менеджменту. Принципи організації макрофінансового ризик-менеджменту.

Необхідність і умови ефективності макрофінансового ризик-менеджменту.

Особливості їх функціонування ризик-менеджменту на всіх етапах управління фінансовими ризиками держави.

Складові фінансового ризик-менеджменту на макрорівні.

Стратегія і тактика управління фінансовими ризиками в державі.

Нормативно-правові засади та особливості функціонування макрофінансового ризик-менеджменту.

Проблеми організації та функціонування фінансового ризик-менеджменту в державі. Стратегічні орієнтири розвитку макрофінансового ризик-менеджменту в Україні.

Тема 2. Системи забезпечення управління фінансовими ризиками держави

Методологічні основи побудови системи забезпечення процесу управління фінансовими ризиками держави. Інструменти макрофінансового ризик-менеджменту, їх характеристика.

Правове забезпечення управління фінансовими ризиками.

Організаційна структура системи управління фінансовими ризиками на макрорівні.

Інформаційне забезпечення системи управління фінансовими ризиками. Фінансова інформаційна база. Показники інформаційного забезпечення управління фінансовими ризиками держави. Якісна оцінка макрофінансових ризиків. Інструменти, що забезпечують кількісну оцінку макрофінансових ризиків. Вимірювання фінансових ризиків на макрорівні. Статистичні методи оцінки макрофінансових ризиків.

Сучасні технології макрофінансового ризик-менеджменту.

Методи управління макрофінансовими ризиками. Шляхи оптимізації фінансових ризиків на макрорівні. Перспективи щодо мінімізації макрофінансових ризиків.

Тема 3. Бюджетний ризик-менеджмент в державі

Бюджетні ризики держави: сутність та класифікація. Особливості бюджетних ризиків на всіх стадіях бюджетного процесу. Бюджетні ризики в контексті забезпечення бюджетної безпеки держави.

Необхідність та роль управління бюджетними ризиками в державі. Етапи управління бюджетними ризиками. Сутність та об'єкт бюджетного ризик-менеджменту.

Суб'єкти бюджетного ризик-менеджменту, їхні функціональні обов'язки в частині управління бюджетними ризиками. Організація бюджетного контролю.

Принципи та завдання бюджетного ризик-менеджменту.

Методи управління бюджетними ризиками. Специфіка оцінювання бюджетних ризиків в державі.

Проблеми організації та функціонування бюджетного ризик-менеджменту. Перспективи розвитку управління бюджетними ризиками в Україні.

Змістовий модуль 2. “Практичні аспекти функціонування макрофінансового ризик-менеджменту”

Тема 4. Ризик-менеджмент доходів бюджету

Ризики доходів бюджету: передумови виникнення, економічний зміст та класифікація. Ризики, що впливають на формування дохідної частини бюджету.

Необхідність, значення та етапи управління ризиками доходів бюджету. Мета, завдання і об'єкт ризик-менеджменту доходів бюджету.

Принципи організації управління ризиками дохідної частини бюджету. Суб'єкти ризик-менеджменту доходів, їх права та обов'язки.

Особливості та складові ризик-менеджменту доходів бюджету на всіх стадіях бюджетного процесу.

Управління ризиками доходів у процесі бюджетного планування. Ризик-менеджмент при виконанні дохідної частини бюджету.

Бюджетні ризики у процесі мобілізації окремих джерел надходжень до бюджету.

Управління ризиками при акумуляції податкових надходжень до бюджету, фактори, що впливають на них. Нормативно-правове забезпечення ризик-менеджменту податкових доходів. Шляхи мінімізації ризиків в частині мобілізації податкових доходів бюджету.

Проблеми організації та функціонування ризик-менеджменту доходів бюджету.

Стратегічні орієнтири розвитку ризик-менеджменту дохідної частини бюджету в Україні.

Тема 5. Ризик-менеджмент видатків бюджету

Ризики видатків бюджету: передумови виникнення, економічний зміст та класифікація. Ризики, що впливають на виконання видаткової частини бюджету. Ризики невиконання (перевиконання) бюджетних програм.

Необхідність, значення та етапи управління ризиками видатків бюджету. Мета, завдання і об'єкт ризик-менеджменту видатків бюджету.

Принципи організації управління ризиками дохідної частини бюджету. Суб'єкти ризик-менеджменту видатків, їх права та обов'язки.

Особливості та складові ризик-менеджменту видатків бюджету на всіх стадіях бюджетного процесу.

Управління ризиками видатків у процесі бюджетного планування. Ризик-менеджмент при виконанні видаткової частини бюджету.

Складові управління та контролю за ризиками видаткової частини бюджету. Програмно-цільове бюджетування.

Оцінювання ризиків видаткової частини бюджету. Моніторинг видатків бюджетів. Оцінювання бюджетних програм. Результативні показники виконання бюджетних програм. Контроль за формуванням та виконанням видаткової частини бюджету.

Шляхи мінімізації ризиків видатків бюджету. Проблеми організації та функціонування ризик-менеджменту видатків бюджету. Перспективи розвитку ризик-менеджменту видатків бюджету в Україні.

Тема 6. Ризик-менеджмент в частині бюджетного дефіциту та державного боргу

Ризики дефіциту бюджету, їх класифікація. Ризики джерел фінансування бюджетного дефіциту.

Управління ризиками дефіциту бюджету: поняття та об'єктивна необхідність.

Методи мінімізації негативного впливу ризиків дефіциту бюджету. Дефіцитне фінансування та фінансова безпека країни.

Ризики боргових зобов'язань держави та їх класифікація. Етапи управління борговими ризиками держави.

Борговий ризик-менеджмент: сутність, мета, завдання, об'єкт. Суб'єкти боргового ризик-менеджменту, їх права та обов'язки.

Управління державним боргом. Оцінка рівня боргових ризиків держави. Основні індикатори боргової безпеки України.

Проблеми функціонування боргового ризик-менеджменту в Україні та шляхи їх вирішення. Стратегічні орієнтири державних запозичень та вдосконалення механізму управління державним боргом.

Тема 7. Ризик-менеджмент у державному секторі економіки

Ризики в державному секторі економіки: сутність, передумови та чинники їх виникнення. Види ризиків в державному секторі економіки.

Сутність, мета, завдання та роль управління фінансовими ризиками у державному секторі економіки.

Принципи організації ризик-менеджменту суб'єктів господарювання державного сектора. Суб'єкти та об'єкт управління фінансовими ризиками у державному секторі економіки.

Нормативно-правове забезпечення мінімізації фінансових ризиків у державному секторі економіки.

Сутність ризик-менеджменту державних підприємств. Мета, завдання та основні етапи управління ризиками на державному підприємстві.

Моніторинг фінансових ризиків державних підприємств. Аналіз ризиків на основі оцінки фінансового стану державного підприємства та ефективності його управління. Оцінка ефективності управління підприємством.

Організація та принципи процедури здійснення державних закупівель. Ризики процесу державних закупівель, організація відбору постачальників. Оцінка та мінімізація ризику бюджетних втрат.

Проблеми функціонування ризик-менеджменту державного сектора економіки. Напрями реформування ризик-менеджменту у державному секторі економіки України.

Тема 8. Ризик-менеджмент у сфері державного фінансового контролю

Ризики у сфері державного фінансового контролю: сутність, передумови та чинники їх виникнення. Види ризиків в сфері державного фінансового контролю.

Поняття управління ризиками в сфері державного фінансового контролю. Об'єктивна необхідність ризик-менеджменту в сфері державного фінансового контролю. Мета, завдання та принципи ризик-менеджменту в сфері державного фінансового контролю. Суб'єкти та об'єкт управління ризиками в сфері державного фінансового контролю.

Внутрішній фінансовий аудит в державному секторі. Нормативно-правове забезпечення внутрішнього контролю в секторі державного управління. Моніторинг якості внутрішнього фінансового аудиту. Ефективність внутрішнього контролю в органах державного управління: розрахунок та оцінка основних показників діяльності.

Моніторинг управлінських ризиків. Аналіз та оцінка ризиків в секторі державного управління.

Проблеми функціонування ризик-менеджменту в сфері державного фінансового контролю. Модернізація управління ризиками в сфері державного фінансового контролю в Україні.

Тема 9. Зарубіжний досвід ризик-менеджменту у сфері публічних фінансів

Розвиток макрофінансового ризик-менеджменту у світовій практиці. Еволюція фінансово-управлінських технологій у сфері публічних фінансів.

Управління бюджетним процесом в розвинутих країнах. Демократичний вибір бюджетних пріоритетів. Політичний механізм бюджетних рішень. Сучасні технології бюджетного ризик-менеджменту у зарубіжних країнах.

Моделі оцінки фіскальної стійкості держави у світовій практиці.

Досвід управління ризиками у сфері державного менеджменту в країнах з розвиненою економікою. Світовий досвід побудови інституційних систем управління державною власністю.

Індикатори моніторингу ефективності та стійкості фінансів державних корпорацій країн ЄС. Управління фіскальними ризиками, пов'язаних з фінансовою діяльністю державних підприємств у міжнародній практиці.

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ 3 ДИСЦИПЛІНИ
“МАКРОФІНАНСОВИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТИУ”**

(денна форма навчання)

Назви теми	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг	СРС	
Змістовий модуль 1. “Теоретичні засади макрофінансового ризик-менеджменту”						
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи макрофінансового ризик-менеджменту	4	1	1	-	10	Поточне опитування, кейси, тести
Тема 2. Системи забезпечення управління фінансовими	2	1	-	—	10	
Тема 3. Бюджетний ризик-менеджмент в державі	4	2	1	1	12	Поточне опитування, тести
Змістовий модуль 2. “Практичні аспекти функціонування макрофінансового ризик-менеджменту”						
Тема 4. Ризик-менеджмент доходів бюджету	4	2	1	1	10	Поточне опитування,
Тема 5. Ризик-менеджмент видатків бюджету	4	2	1	1	10	Поточне опитування, кейси
Тема 6. Ризик-менеджмент в частині бюджетного дефіциту та державного боргу	4	2	1	1	10	Поточне опитування, тести
Тема 7. Ризик-менеджмент у державному секторі економіки	2	1	-	-	12	
Тема 8. Ризик-менеджмент у сфері державного фінансового контролю	4	1	-	-	10	Поточне опитування
Тема 9. Зарубіжний досвід ризик-менеджменту у сфері публічних фінансів	4	2	-	-	11	Поточне опитування
Разом	32	14	5	4	95	-

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичне заняття №1

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи макрофінансового ризик-менеджменту

Мета: розкрити теоретичні та організаційні засади управління фінансовими ризиками на макрорівні, проаналізувати його основні складові, нормативно-правове забезпечення здійснення макрофінансового ризик-менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Сутність поняття фінансових ризиків, передумови їх виникнення
2. Макрофінансовий ризик-менеджмент: поняття, необхідність та роль, його місце в сфері управління публічними фінансами.
3. Об'єкти та суб'єкти ризик-менеджменту на макрорівні.
4. Стратегія і тактика управління фінансовими ризиками в державі.
5. Нормативно-правові засади та особливості функціонування макрофінансового ризик-менеджменту.
6. Проблеми організації та функціонування фінансового ризик-менеджменту в державі.

Тема 2. Системи забезпечення управління фінансовими ризиками

Мета: з'ясувати організаційні та методологічні засади управління фінансовими ризиками.

Питання для обговорення:

1. Методологічні основи побудови системи забезпечення процесу управління фінансовими ризиками держави.
2. Інструменти макрофінансового ризик-менеджменту, їх характеристика.
3. Правове забезпечення управління фінансовими ризиками.
4. Організаційна структура системи управління фінансовими ризиками на макрорівні.
5. Інформаційне забезпечення системи управління фінансовими ризиками.
6. Оцінка макрофінансових ризиків.
7. Методи управління макрофінансовими ризиками.

Практичне заняття №2

Тема3. Бюджетний ризик-менеджмент в державі

Мета: розкрити особливості функціонування бюджетних ризиків в державі.

Питання для обговорення:

1. Бюджетні ризики держави: сутність та класифікація.
2. Особливості бюджетних ризиків на всіх стадіях бюджетного процесу.
3. Необхідність та роль управління бюджетними ризиками в державі.
4. Методи управління бюджетними ризиками.
5. Оцінювання бюджетних ризиків в державі.

Практичне заняття №3

Тема 4. Ризик-менеджмент доходів бюджету

Мета: дослідити практику функціонування ризик-менеджменту доходів бюджету.

Питання для обговорення:

1. Ризики доходів бюджету: передумови виникнення, економічний зміст та класифікація.

2. Необхідність, значення та етапи управління ризиками доходів бюджету.
3. Особливості та складові ризик-менеджменту доходів бюджету на всіх стадіях бюджетного процесу.
4. Управління ризиками доходів у процесі бюджетного планування.
5. Ризик-менеджмент при виконанні дохідної частини бюджету.
6. Бюджетні ризики у процесі мобілізації окремих джерел надходжень до бюджету.

Практичне заняття №4

Тема 5. Ризик-менеджмент видатків бюджету

Мета: розкрити особливості здійснення ризик-менеджменту видатків бюджету.

Питання для обговорення:

1. Ризики видатків бюджету: передумови виникнення, економічний зміст та класифікація.
2. Ризики, що впливають на виконання видаткової частини бюджету. Ризики невиконання (перевиконання) бюджетних програм.
3. Необхідність, значення та етапи управління ризиками видатків бюджету.
4. Особливості та складові ризик-менеджменту видатків бюджету на всіх стадіях бюджетного процесу.
5. Управління ризиками видатків у процесі бюджетного планування.
6. Програмно-цільове бюджетування.
7. Оцінювання ризиків видаткової частини бюджету.
8. Шляхи мінімізації ризиків видатків бюджету.

Практичне заняття №5

Тема 6. Ризик-менеджмент в частині бюджетного дефіциту та державного боргу

Мета: розкрити особливості ризик-менеджменту в частині бюджетного дефіциту та державного боргу

Питання для обговорення:

1. Ризики дефіциту бюджету, їх класифікація. Ризики джерел фінансування бюджетного дефіциту.
2. Управління ризиками дефіциту бюджету: поняття та об'єктивна необхідність.
3. Ризики боргових зобов'язань держави та їх класифікація.
4. Борговий ризик-менеджмент: сутність, мета, завдання, об'єкт.
5. Оцінка рівня боргових ризиків держави.
6. Проблеми функціонування боргового ризик-менеджменту в Україні та шляхи їх вирішення.

Практичне заняття №6

Тема 7. Ризик-менеджмент у державному секторі економіки

Мета: з'ясувати особливості функціонування ризик-менеджменту у державному секторі економіки.

Питання для обговорення:

1. Ризики в державному секторі економіки: сутність, передумови та чинники їх виникнення.
2. Принципи організації ризик-менеджменту суб'єктів господарювання державного сектора.
3. Нормативно-правове забезпечення мінімізації фінансових ризиків у державному секторі економіки.

4. Ризик-менеджмент державних підприємств..
5. Моніторинг фінансових ризиків державних підприємств.
6. Організація та принципи процедури здійснення державних закупівель. Ризики процесу державних закупівель.
7. Напрями реформування ризик-менеджменту у державному секторі економіки України.

Тема 8. Ризик-менеджмент у сфері державного фінансового контролю

Мета: розкрити особливості здійснення ризик-менеджменту у сфері державного фінансового контролю

Питання для обговорення:

1. Ризики у сфері державного фінансового контролю: сутність, передумови та чинники їх виникнення
2. Поняття управління ризиками в сфері державного фінансового контролю. Об'єктивна необхідність ризик-менеджменту в сфері державного фінансового контролю.
3. Суб'єкти та об'єкт управління ризиками в сфері державного фінансового контролю.
4. Внутрішній фінансовий аудит в державному секторі.
5. Проблеми функціонування ризик-менеджменту в сфері державного фінансового контролю.

Практичне заняття №7

Тема 9. Зарубіжний досвід ризик-менеджменту у сфері публічних фінансів

Мета: з'ясувати особливості здійснення ризик-менеджменту у сфері публічних фінансів у зарубіжній практиці.

Питання для обговорення:

1. Розвиток макрофінансового ризик-менеджменту у світовій практиці.
2. Сучасні технології бюджетного ризик-менеджменту у зарубіжних країнах.
3. Моделі оцінки фіскальної стійкості держави у світовій практиці.
4. Управління фіскальними ризиками, пов'язаних з фінансовою діяльністю державних підприємств у міжнародній практиці.
5. Досвід здійснення державних закупівель у зарубіжних країнах.

6. ТРЕНІНГ

Тема : Управління макрофінансовими ризиками в умовах нестабільності

Організація проведення тренінгу. Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується підвищеним рівнем невизначеності, зумовленої глобальними фінансовими та політичними кризами, воєнними діями. В умовах постійних коливань макроекономічних показників, інфляційного тиску, змін валютного курсу та зростання державного боргу особливої ваги набуває питання ефективного управління макрофінансовими ризиками. Для України актуальність даного питання зумовлена насамперед наслідками воєнної агресії, що призвела до структурних змін у фінансовій системі, зростання дефіциту бюджету, необхідності масштабного зовнішнього фінансування та підвищення ризиків для банківського сектору. Тому управління макрофінансовими ризиками є ключовим елементом забезпечення фінансової стабільності держави, підвищення стійкості банківської системи, підтримання довіри інвесторів і кредиторів, а також запобігання кризовим явищам у майбутньому. Під час тренінгу здобувачі вищої освіти повинні:

- представити види та чинники виникнення макрофінансових ризиків у вітчизняній та глобальній економіці;
- розглянути сучасні інструменти і методи управління макрофінансовими ризиками;
- висвітлити особливості взаємозв'язку між макроекономічними процесами та стабільністю фінансової системи;
- вивчити методи оцінювання та моніторингу ризиків;
- здійснити оцінку впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків на фінансову систему країни.

Практичні завдання

1. Проаналізувати офіційні макроекономічні показники України (ВВП, інфляцію, дефіцит бюджету, валютний курс) за останні 3 роки. Визначте, які з них свідчать про підвищення макрофінансових ризиків.

Розробити короткий сценарій, що демонструє, як певний тип ризику (валютний, інфляційний, борговий, політичний) може вплинути на фінансову стабільність держави.

2. Проаналізувати структуру доходів і видатків бюджету України протягом останніх 5 років. Визначити, які статті є найбільш ризикованими та чому. Розробіть перелік індикаторів, за якими можна моніторити бюджетні ризики на різних стадіях бюджетного процесу.

Підготувати есе на тему “Що є більш небезпечним для фінансової стабільності: дефіцит бюджету чи неефективне використання видатків?”

3. Ситуаційне завдання: Через зниження економічної активності податкові надходження зменшилися на 15%. Запропонуйте три можливі управлінські рішення для мінімізації ризику недонаходжень.

Оцінити вплив бюджетних ризиків на окремі статті доходів бюджету.

4. Розробити алгоритм оцінки ризиків видаткової частини бюджету (етапи, критерії, індикатори).

Визначити основні фактори та джерела ризику бюджетних втрат, що зумовили відхилення фактичних показників від запланованого рівня бюджетних показників протягом останніх 5 років.

Оцінити вплив бюджетних ризиків на окремі статті доходів і видатків бюджету.

5. На основі статистики боргу України розрахувати коефіцієнти боргової безпеки та проаналізувати їх динаміку протягом останніх 5 років.

Оцінити рівень боргових ризиків держави згідно діючої методики.

Запропонувати варіанти фінансування дефіциту бюджету, оцінити ризики кожного (зовнішні запозичення, внутрішні облігації, монетизація).

6. Здійснити аналіз виконання дохідної та видаткової частини бюджету.

На основі проведеного аналізу розрахувати коефіцієнт ризику планових показників та зробити висновки.

Визначити основні фактори та джерела ризику бюджетних втрат, що зумовили відхилення фактичних показників від запланованого рівня протягом останніх 5 років.

Проаналізувати методи управління бюджетними ризиками.

Представити результати у вигляді таблиць та рисунків, проаналізувати очікувані результати.

Результати практичних завдань представити у вигляді презентації.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Макрофінансовий ризик-менеджмент» здобувачі вищої освіти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в підготовці есе чи презентації за обраною темою.

№ п/п	Тематика
1.	Проблеми організації та функціонування макрофінансового ризик-менеджменту в Україні.
2.	Недоліки управління фінансовими ризиками в сучасних умовах трансформації економічних процесів в державі.
3.	Особливості ризик-менеджменту на всіх етапах бюджетного процесу України.
4.	Фінансові ризики в контексті забезпечення фінансової безпеки держави.
5.	Місце та роль макрофінансового ризик-менеджменту у сфері управління публічними фінансами.
6.	Стратегія і тактика управління фінансовими ризиками в Україні.
7.	Сучасні технології макрофінансового ризик-менеджменту в Україні.
8.	Проблеми організації та функціонування бюджетного ризик-менеджменту в державі.
9.	Практичні аспекти бюджетного ризик-менеджменту в Україні.
10.	Необхідність функціонування макрофінансового ризик-менеджменту в державі.
11.	Проблеми та перспективи менеджменту фінансових ризиків в державному секторі економіки.
12.	Бюджетні ризики в контексті забезпечення бюджетної безпеки держави.
13.	Оцінка та мінімізація ризиків у процесі державних закупівель.
14.	Місце і роль органів державного фінансового контролю в управлінні бюджетними ризиками
15.	Проблеми функціонування боргового ризик-менеджменту в Україні та шляхи їх вирішення.
16.	Проблеми організації та функціонування ризик-менеджменту видатків бюджету.
17.	Модернізація управління ризиками в сфері державного фінансового контролю в Україні.
18.	Організація системи боргового ризик-менеджменту в Україні.
19.	Напрями реформування ризик-менеджменту у державному секторі економіки України.
20.	Світові моделі та технології макрофінансового ризик-менеджменту.

Важливою складовою освітнього процесу на ОНП «Публічні фінанси» є також здобуття студентами неформальної/інформальної освіти та додатково проведена наукова робота у межах освітньої компоненти. Перезарахування реальних результатів неформальної та/або інформальної освіти і/або наукової роботи здійснюється на підставі відповідних документів, завірених печаткою установи (організації, підприємства), що їх видала. Такими

документами можуть бути: сертифікати про проходження відповідних курсів, стажувань, вебінарів, тренінгів, воркшопів тощо, а також довідки про апробацію результатів наукових досліджень студента.

Перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти і/або наукової роботи студентів здійснюється у формі окремого модуля за самостійну роботу (Модуль 3). Оцінка (кількість балів) визначається викладачем після детального аналізу поданого документу (програми, тривалості, результатів стажування, курсу, тренінгу, вебінару тощо та/або довідки про апробацію).

8.МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, кейсметод, ділові ігри, реферування, виконання СРС, підготовка і презентація проєктів.

9.ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Макрофінансовий ризик-менеджмент» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;
- командна робота;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань;
- екзамен.

10.ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО

КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Макрофінансовий ризик-менеджмент» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання по темах 1–9.	3 питання по 20 балів, 8 тестів по 5 балів за кожен тест.	Оцінка за виконане завдання під час тренінгу.	Оцінка за виконання завдання для самостійної роботи.	Екзаменаційний білет включає 2 теоретичних питання, кожне з яких має 25 балів, 1 питання практичного характеру – має 30 балів і 10 тестів, вірна відповіді на кожен з яких оцінюється у 2 бали.

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття

Поточне оцінювання

Поточний контроль знань здійснюється шляхом обчислення середнього арифметичного балів, отриманих студентом під час занять.

Кожен здобувач освіти має бути оцінений щонайменше один раз протягом двох занять. У випадку пропуску практичного заняття студент зобов'язаний відпрацювати його на консультаціях. Якщо цього не відбулося, заняття оцінюється у 0 балів, що враховується при визначенні середнього балу.

Студенти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять поточний контроль під час консультацій або виконуючи завдання у системі Moodle у позааудиторний час.

Критерії оцінювання

90–100 балів – студент демонструє глибокі та системні знання навчального матеріалу, вміє самостійно, логічно й аргументовано викладати його, повністю розкриваючи зміст теоретичних питань.

75–89 балів – студент володіє достатнім рівнем знань, однак подання матеріалу може бути менш детальним чи переконливим; можливі окремі неточності або помилки.

65–74 бали – студент має базові знання з теми, проте відповідь не містить аналізу чи обґрунтувань; наявні суттєві неточності або помилки.

60–64 бали – знання неповні, виклад матеріалу уривчастий, із помітними прогалинами в розумінні теоретичних аспектів.

1–59 балів – матеріал не засвоєний, відсутнє належне розуміння та вміння пояснити теоретичні положення.

Підсумковий бал за поточне опитування в межах кожного модуля визначається як середнє арифметичне всіх отриманих оцінок упродовж цього модуля.

Модульний контроль

Модульна робота – це форма перевірки знань, яка передбачає оцінювання рівня засвоєння студентом теоретичного матеріалу та практичних умінь.

Модульна робота включає:

тестові завдання: за кожен правильну відповідь студент отримує 5 балів, що разом становить максимум 40 балів.

3 теоретичні запитання: кожне оцінюється у 20 балів, що в сумі складає максимум 60 балів.

Критерії оцінювання теоретичного запитання:

14–20 балів – студент повністю володіє навчальним матеріалом, дає самостійну, аргументовану й логічно побудовану відповідь, глибоко розкриває суть питання, правильно використовує ключові терміни, за потреби ілюструє прикладами.

7–13 балів – студент має загальне уявлення про матеріал, проте відповідь неповна; можливі неточності, поверхове розкриття змісту, недостатня аргументація чи відсутність прикладів.

1–6 балів – студент демонструє низький рівень знань, відповідь уривчаста, з великою кількістю помилок, основні поняття висвітлені поверхово або неправильно, відчувається нерозуміння теми.

0 балів – відповідь відсутня або зовсім не відповідає суті питання.

Тренінг

Презентація завдань з дисципліни «Макрофінансовий ризик-менеджмент» (максимум 100 балів)

Критерії оцінювання:

90–100 балів – подання виконаного завдання та розв’язаної задачі відзначається чіткою структурою й логічною послідовністю; тема висвітлена повністю; інформація представлена зрозуміло, аргументовано та з прикладами; використані якісні візуальні матеріали, що підсилюють зміст; доповідачі виступають упевнено, демонструють глибоке знання матеріалу та здатність відповідати на запитання аудиторії.

75–89 балів – виступ охоплює основні аспекти теми, однак бракує ґрунтовності чи переконливості; наочні матеріали використані частково й не завжди відповідають змісту; доповідачі в цілому орієнтуються у матеріалі, проте іноді виявляють нерішучість або не надають детальних пояснень.

60–74 бали – представлення має фрагментарний або поверховий характер, тема розкрита лише частково; відсутні або неякісні візуальні засоби; доповідачі демонструють обмежене володіння матеріалом, відповіді на запитання є неповними.

0–59 балів – виступ не відповідає темі, бракує логіки у викладі; матеріал не опрацьований; доповідачі не володіють змістом і не здатні дати відповіді на поставлені запитання.

Самостійна робота

Підготовка та представлення есе чи презентації на визначену тему (макс. 60 балів)

0–30 балів – оцінюється повнота й глибина висвітлення питання, послідовність і логічність викладу думок, наявність аргументації, власної позиції, посилань на джерела, а також грамотність письмового тексту.

31–60 балів – особливий акцент робиться на якості усної презентації: чіткість і логічність викладу, вміння утримувати увагу слухачів, здатність обґрунтовано відповідати на запитання та показувати розуміння теми. Найвищі оцінки здобувають студенти, які не лише якісно підготували письмовий матеріал, а й упевнено та змістовно представили його. Розв’язання задачі (макс. 40 балів)

0–20 балів – оцінюється правильність і повнота виконання завдання, логічна послідовність дій, обґрунтованість обраних методів та точність обчислень.

21–40 балів – важливим є також уміння студента пояснити власне рішення й презентувати отримані результати: наскільки зрозуміло він відтворює хід міркувань, аргументує обрані підходи та демонструє володіння практичними навичками аналізу задачі.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1–9
2.	Навчально-методичні матеріали з вивчення дисципліни «Макрофінансовий ризик-менеджмент»	1–9
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–9
4.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Про затвердження Положення про управління ризиками, пов'язаними з наданням державних гарантій, та розподіл таких ризиків між державою, кредиторами і позичальниками: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 року № 131 (із змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/131-2011-%D0%BF#Text>

2. Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 року № 815 (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2012-%D0%BF#Text>

3. Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2024-2026 роки: Постанова Кабінету міністрів України від 27.10.2023 р. №1117. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1117-2023-%D0%BF#Text>

Додаткові

4. Ананьєва Ю. В. Особливості управління фінансовими ризиками України у міжнародному кредитуванні. *Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України*. 2020. №1-2. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.26-37>

5. Горин В. П., Була П. В., Черноус В. С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 18. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/52087>

6. Горин В. П., Квасниця О. В., Романків А. А. Тенденції фінансування бюджетного дефіциту та пріоритети боргової політики України в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/>

7. Десятнюк О. М., Марченко Л. І. Науково-методичні детермінанти податкової політики в умовах трансформації національної економіки. *Світ фінансів*. 2021. Вип.4. С. 8-19.

8. Козоріз Л. О. Міжнародний досвід мінімізації фіскальних ризиків в умовах макроекономічних шоків. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №24. С. 74-81.

9. Кириленко О., Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. *Світ фінансів*. 2020. №2(63). С. 62-76.

10. Круп'як І. Й. Управління державним боргом України в контексті збалансування економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2024. № 1 (78). С. 74-84. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1673/1684>.

11. Малиняк, Б., Кириленко, О., Горин, В., Дерлиця, А. Екзогенні детермінанти публічних видатків у сучасному глобалізованому світі. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. 6(41), С. 572–582. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251870>

12. Мельник Н. В. Сутнісна характеристика і природа ризиків бюджетного процесу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. №12 (271). С. 20-27.

13. Онофрійчук Д. Запровадження ризик-менеджменту у функціональну діяльність публічних інститутів. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2020. Вип. 25. С. 94-101.

14. Покин'єрєда В. В. Організаційно-методичні аспекти аудиту ефективності управління державним боргом. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/1/4.pdf

15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 №1277 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

16. Петрушка О. В. Американська модель організації державного фінансового контролю: перспективи адаптації в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 69. С.195-198. http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/37.pdf

17. Рябушка Л. Б., Кубах Т. Г., Павленко І. М. Сучасні підходи до управління фіскальними ризиками: методологія та практика. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 5. С. 339-348.

18. Сидорович О. Ю., Васильчишин О.Б. Інститути громадянського суспільства як суб'єкти боротьби з фінансовими злочинами. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 109-117
19. Савчук С. В. Управління державним боргом: сучасні тенденції та зарубіжний досвід. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48. Ч. 3. С. 108-112.
20. Система управління ризиками в державній митній справі України: монографія / за заг. ред. О. А. Фрадинського; Ун-т ДФС України, Наук.-дослідний ін-т фіскальної політики, Наук.-дослідний центр митної справи. Хмельницький, 2019. 228 с.
21. Skoryk M., Bohdan S. Risk management tools in the system of public financial control. *Ефективна економіка*. 2020. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/73.pdf
22. Третяк Д., Медведкова Н. Управління фіскальними ризиками державного бюджету України в умовах війни. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. №4 (221). С. 64-73.
23. Фіскально-регулюючі домінанти забезпечення митної безпеки в Україні. Колективна монографія / за ред. д.е.н., професора А.І. Крисоватого. Тернопіль: Видавництво «Економічна думка», 2020. 431 с.
24. Шаповал О. А. Управління бюджетними ризиками. *Держава та регіони*. 2021. №1(118). С. 105-108.
25. Шевчук А. Проблеми управління податковими ризиками в умовах пандемії COVID-19. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1. С. 188-200.
26. Krysovaty A., Tymchenko O., Fedosov V., Silchenko M. Taxation, economic growth and welfare in a low-income country/ *Economic Annals-XXI*, 2020, 181(1-2), pp. 44-56. URL: https://www.researchgate.net/publication/344684780_Taxation_economic_growth_and_welfare_in_a_low-income_country
27. Buchanan J. M., Musgrave R.A. Public Finance and Public Choice: two contrasting visions of the State. Massachusetts Institute of Technology. URL: https://www.academia.edu/20954805/James_M._Buchanan_and_Richard_A._Musgrave_Public_Finance_and_Public_Choice_Two_Contrasting_Visions_of_the_State
28. Government Finance Statistics. International Monetary Fund. URL: <https://data.imf.org/?sk=a0867067-d23c-4ebc-ad23-d3b015045405>
29. Tulai O., Karpyshyn N., Savchuk S., Rusin V., Nytko S. Modification stability of health care financing systems in conditions of geoeconomic instability: a situation analysis of pandemic crisis experience in EU and Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2022. №6 (47). P. 365-376. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.47.2022.3915>
30. Sydorovych O., Todorova O., Gutsul I., Herasymyuk P., Krysovata K. Customs policy as a tool for developing Ukraine's export potential. *Cuestiones politicas Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela*. 2023. Vol 46. N°76. P. 540-555. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4176.32>